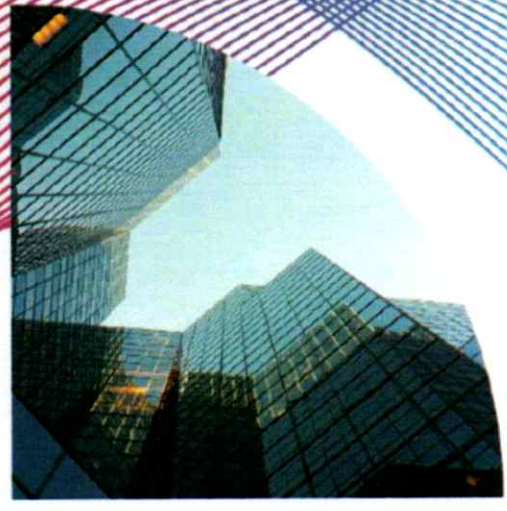
ISSN : 2822 0994 (Online)

วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์

Journal of setthawit review

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน, 2568)
Vol. 5 No. 1 (January-April 2025)

57 หมู่ 1 บ้านเขวาชี ต.แสนชาติ
อ.จังหาร จ.ร้อยเอ็ด 45000
โทร. 092 746 7383
EMAIL : SETTHAWIT138@GMAIL.COM

วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2568)

ISSN : 2822 0994 (Online)

กองบรรณาธิการ

• บรรณาธิการ (Editor)

ดร.สนั่น ประเสริฐ

• ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระมหาพิสิฐ วิสิฏฐปญฺโญ (สืบนิสัย), ดร.

• กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ	: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์.ดร.เกรียงศักดิ์ โชควรกุล	: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง พันธ์จันทร์	: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ธวัชชัย ดุลยสุจริตกุล	: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิรดา แพงไทย	: วิทยาลัยพิชยบัณฑิต
ดร.สุธีกิติ์ ฝอดสูงเนิน	: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ดร.สุทธินันท์ ศรีอ่อน	: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

• ผู้จัดการวารสาร

พระพลากร สุมงฺคโล, ดร.

เกี่ยวกับวารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ : วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์ กำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

กระบวนการพิจารณาบทความ : บทความที่เผยแพร่จะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบข้อมูลของผู้ส่งบทความ

ประเภทของบทความ :

1. บทความวิจัย
2. บทความวิชาการ
3. บทวิจารณ์หนังสือ

ภาษาที่รับตีพิมพ์ : ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ค่าตีพิมพ์ 4,000 (สี่พันบาทถ้วน)

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร :

วารสารกำหนดวงรอบการเผยแพร่ 3 ฉบับต่อปี ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

การติดต่อประสานงานและส่งบทความเผยแพร่ :

1. สอบถามรายละเอียดเบื้องต้น เช่น รอบการเผยแพร่ หนังสือตอบรับการตีพิมพ์ เป็นต้น โทร. 081 037 6733
2. Clik คำแนะนำสำหรับผู้เขียน และเทมเพลตบทความ
3. สแกนไลน์ กลุ่มวารสารฯ เพื่อการติดต่อประสานงานเผยแพร่บทความ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทความวิชาการ	
การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต *นฤเบศร์ ลือเรื่อง, ปรีญานุชย์ อุ่นใจ, พิกุล มีมานะ*	1
ผู้นำเพื่อผลสัมฤทธิ์ และวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน *เขตธนา มุ่งสันติ, พระสณัณชาติ โชติปญโญ, กชภัทร์ สงวนเครือ*	11
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล *สราวุธ ปัดตังทานัง, พระวรเชษฐ์ วิสุทธิสาโร, สุรินทร์ นำนาผล*	22
ภาวะผู้นำทางการศึกษายุคดิจิทัล: การประยุกต์ใช้แนวทางพระพุทธศาสนา *อนุวัชช์ สอนสนาม, นันทกร อุ่นวัง, สนุก สิงห์มาตร*	31
การพัฒนาการเมืองไทยที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน *กุสุมามาลย์ ปัจฉิมสวัสดิ์, พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ*	40
Cloud Computing Adoption for SMEs *Yuehui Guan, Napaporn Khantanapha*	51
Communication Achieving Successful Outcomes of Inter-organizational Learning *Haijiang Long, Napaporn Kathanapha*	62
การบริหารจัดการงบประมาณในสถานศึกษาบนฐานหลักธรรมาภิบาล *พระมหาฉัตรเพชร สมาจาโร, สามเณรกรวิทย์ สังรวมใจ, กชภัทร์ สงวนเครือ*	72
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ *สุกัญญา โอคอนเนอร์, ศุภกร ศรีพรหม, กชภัทร์ สงวนเครือ*	88
การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษา *อุทัย กมลศิลป์, พระครูปริยัติธรรมธัช ปิยธมฺโม (ชำนิวัตร), วินัย กมลศิลป์, วีระ รัฐมนตรี, จักรกริช บุญเดช, รณชัย สำเภานนท์, สงวน หล้าโพนทัน*	106
การสอนทักษะปฏิบัติโหวดดนตรีพื้นบ้านอีสานตามแนวคิดของทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ครูภูมิปัญญาไทย *ปรเมศวร์ โพธิ์คล้าย, อุทัย กมลศิลป์, พระครูปริยัติธรรมธัช ปิยธมฺโม (ชำนิวัตร), วิทยา สุทธิจันทร์, ราเมศวร์ สุเรรัมย์*	117

ความไว้วางใจต่อข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ในมิติญาณวิทยาเชิงสังคม 128

ปรีชา บุตรรัตน์, ประภาส แก้วเกตุพงษ์, วิเชียร แสนมี

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภาคตะวันออกของประเทศไทย: การส่งเสริมสุขภาพและเศรษฐกิจท้องถิ่น 143

ฐนิชา คงประดิษฐ, ภัทรพล ชุ่มมี, ปรีชา คำมาดี

วัฒนธรรมทางการเมืองและผลกระทบต่อสังคมร่วมสมัย 153

พระครูปิยสุเมธาภรณ์, พระมหาสุทธิดล จิตฺตปญฺโญ, พระมหากิตติ กิตฺติเมธี, พระมหาณัฐพันธ์ สุทสฺสนวิภาณี, พระเจตพล อินฺทปญฺโญ

การเมืองและผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมปัจจุบัน 162

พระเอกนรินทร์ เขมกาโม, พระมหากิตติ กิตฺติเมธี, พระมหาสุทธิดล จิตฺตปญฺโญ, พระมหาณัฐพันธ์ สุทสฺสนวิภาณี, สุทธิรักษ์ ตาพล

การบัญชีสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร 171

นิกษ์นิภา บุญช่วย, ศักดิ์ชาย นาคนก, ชาคริต ศรีทอง

นวัตกรรม 'สติ' สู่ผู้นำยุคใหม่: ยกระดับการจัดการองค์กรด้วยภูมิปัญญาพุทธ 180

พระอนุสรณ์ อนุตฺตโร, พระครูเนกขัมมธรรมธาร, พระครูธีรภัทรจารี

บทความวิจัย

การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม 194

เอกโอฬาร โชติอนุสรณ์, ปัญญดา จันทกิจ, ชุมพล รอดแจ่ม, จิราภรณ์ บุญยิ่ง พนิดา นิลอรุณ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการธุรกิจรักษ์โลกของธุรกิจชุมชนสามพราน จังหวัดนครปฐม 208

ศุภานัน ศรีวิราช, นภาพร ขันธนภา

การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 221

พระณัฐวุฒิ พันทะลี, พระครูวินัยธรวุฒิไกร อภิรกฺโข, พระเดชา นามวงษา, พระมหาชัชวาลย์ จารย์คุณ, วิญญู เถาถาวงษ์

การส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 232

สุภาภรณ์ อุณหวุฒิ, พระมหาไทน้อย ญาณเมธี

การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดมหาสารคาม 242

พระวิมาน คมฺภีรปญฺโญ, ภานุวัฒน์ สิงห์คำป้อง

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา สังคมศึกษา เรื่อง การปกครองในปัจจุบัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 5W1H ร่วมกับ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์อินโฟกราฟิก 256

เบญจวรรณ บุญคงแก้ว, ภาสุดา ภาคาผล

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมอินโฟกราฟิกร่วมกับเทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายน่ารู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 268

พรนลิน จินดา, ภาสุดา ภาคาผล

บทบาทในการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และการณรงค์ทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบล ขามเปี้ย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด 280

ปิยะนุช แสนเมืองแก้ว, พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี

การบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการดำเนินโครงการในเขต เทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด 292

พรธิพา ไชยรัตน์, พระครูปลัดสุริยะ ชวนปญฺโญ

การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลด่าน อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ 305

ปริญญา สาลีวัน, พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอพรานกระต่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 317

สุรนาท โมลาลาย, ประจบ ขวัญมั่น

ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 330

ศุภกิจ ประสีระเก, จิราภรณ์ ฝันสว่าง

การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดคุณลักษณะพลเมืองดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายคุณภาพการศึกษา วังคู่ฟ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 342

ณัฐวัตร บุษราคัม, พรทิวา ชนะโยธา

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการปฏิบัติพิณ โดยใช้สื่อออนไลน์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 2 สาขา วิชาเอกดนตรีพื้นบ้านอีสาน วิทยาลัยนาฏศิลปะร้อยเอ็ด 355

ราเมศวร์ สุเรรัมย์, หิรัญ จักรเสน, เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยจากการรับรู้ของประชาชนตามหลักกาลามสูตร 365

พระอิทธิพงษ์ ญาณวโร (ขวัญพัก), อาทิตย์ แสงเฉวก

ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับบอร์ดเกม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พันธุศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพัทลุง 380

จุฑารัตน์ ดำแก้ว, อัมพร วัจนะ

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเงินและการคลัง และทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการสะท้อนคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 391

อุดมชัย บุญรอด, อลงกรณ์ อัศวโสวรรณ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 402

ธนัชพร จูห้อง, ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง 418

ศตวรรษ สิทธิฤทธิ์, ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร, อริสรา บุญรัตน์

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง 432

ชวัลวิทย์ พิณเขียว, ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร

การปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ระดับ 4 ดาว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 444

ภูมรินทร์ อินกกผึ้ง, พิมพ์พร จารุจิตร์, นวัตกร หอมสิน

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ ศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 9 456

ทยิดา อุดมรักษ์, จิราภรณ์ ผันสว่าง

ทักษะการบริหารตามหลักอคติ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 467

นฤมล เขื่อนคำ, จิราภรณ์ ผันสว่าง

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 1 477

มารุฒ ศรีอ้วน, จรัส อติวิทยาภรณ์

การศึกษาแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 487

อาทิตย์ อุตศรี, ปาริชา มารีเคน

อิทธิพลของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู 500

ชาญยุทธ หาญชนะ

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักกับการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 512

ธีรวรรณ ทองแกมแก้ว, มณฑา จำปาเหลือง

การฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยพวน: อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 523

ณัฏฐ์อริญ เรืองสมบัติ, จันทร์ โกศล, ทัศนีย์ มงคลรัตน์

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 535

ทศพร มากสอน, จรัส อติวิทยาภรณ์

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 547

กัญญาณัฐ ถาจัน, อดิศร ศรีเมืองบุญ, ศศิรดา แพงไทย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอธิฐานธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 560

ณชญาดา เคนสิงห์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ 571

วีระ คูณทอง, สมาน ประวันโต

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด 583

กชพร สิริผิวเงิน

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภาคตะวันออกของประเทศไทย: การส่งเสริมสุขภาพและเศรษฐกิจท้องถิ่น

Development of Health Tourism in Eastern Thailand: Promoting Health and Local Economy

ฐนิชา คงประดิษฐ
Tanicha Kongpradit
ภัทรพล ชุ่มมี
Pattarapon Chummee
ปรีชา คำมาดี
Preecha Kummadee
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Pathumthani
E-mail.com: nasa0840@gmail.com

Received: 19 February 2025; Revised: 26 April 2025; Accepted: 28 April 2025

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการรักษาและส่งเสริมสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ โดยการเข้าร่วมกิจกรรม และบริการที่สามารถช่วยเสริมสร้างสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย ซึ่งมีความสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น และรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านการดูแลสุขภาพและฟื้นฟูสภาพจิตใจ จากการศึกษา และวิเคราะห์หลายๆ แหล่งข้อมูล พบว่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งสามารถใช้แหล่งธรรมชาติและบริการสุขภาพในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ทั้งด้านการฟื้นฟูสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพในระยะยาว การพัฒนา และการส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงต้องมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่น การพัฒนาความรู้ด้านดิจิทัล และการตลาด รวมถึงการปรับปรุงการบริการที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวสูงวัยซึ่งมีความต้องการด้านสุขภาพที่เฉพาะเจาะจง

คำสำคัญ: นวัตกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, การส่งเสริมสุขภาพ, ชายฝั่งตะวันออก

Abstract

Wellness tourism focuses on traveling to enhance and maintain both physical and mental health through engaging in activities and services that promote health and well-being. This study explores the development of wellness tourism products in Thailand, which are significant in promoting local economies and meeting the demands of travelers seeking health care and mental rejuvenation. From the review and analysis of various sources, it is found that wellness tourism products play a key role in attracting tourists and benefiting economic development, particularly in the eastern region of Thailand. The region can leverage natural resources and health services to develop products that cater to both health restoration and long-term health promotion. The development and promotion of wellness tourism products should focus on creating partnerships with local communities, enhancing digital knowledge and marketing strategies, and improving services tailored to different tourist groups, especially the aging population, which has specific health needs.

Keywords: Innovative Health Tourism, Health Promotion, Eastern Coast

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health & Wellness Tourism) จัดเป็นประเภทการท่องเที่ยวที่ภาครัฐให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และก้าวทัน เพื่อตอบรับกับแนวโน้มการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในโลก ตามการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประสบการณ์ที่สูงขึ้น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560) การท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมสุขภาพที่ดีอย่างมีคุณภาพ ผ่านกิจกรรมหรือบริการที่สอดคล้องกับสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจ ภายใต้พื้นฐานของความยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่ดูแลสุขภาพที่จะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจการท่องเที่ยวและจะช่วยสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้เศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม กล่าวคือ นวัตกรรม ทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ หรือ สามารถสร้างความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะต้องสามารถทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นได้จากการพัฒนาสิ่งใหม่นั้น ๆ โดยผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นอาจจะสามารถวัดได้เป็นตัวเงินโดยตรง หรือไม่เป็นตัวเงินโดยตรงก็ได้ (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ, 2562) สอดคล้องกับหลักการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 - 2570) ที่ให้ความสำคัญกับการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติที่สามารถแข่งขันกับนานาประเทศ โดยใช้ศักยภาพความแข็งแกร่งด้านระบบบริการสุขภาพของประเทศดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามา เพื่อรับบริการ จนสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ประกอบกับปีท่องเที่ยวแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธานินทร์ อินทรวิเศษ และคณะ (2562) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเชื่อมโยงในการพัฒนาสู่กลุ่มจังหวัดราชธานีศรีโสธร รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการ การส่งเสริม และการมีส่วนร่วม

จากสถานการณ์ในปัจจุบันกลุ่มจังหวัดชายฝั่งตะวันออกจะมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจากทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายและภูมิประเทศที่เอื้อต่อการพัฒนา แต่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่ยังประสบปัญหาในหลายด้าน ทั้งความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจน การเข้าถึงและสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอ การประชาสัมพันธ์ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพยังขาดความหลากหลาย ทันสมัย และมีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ขณะเดียวกัน บุคลากรยังขาดทักษะในการบริการอย่างมีคุณภาพ และขาดระบบการประกันคุณภาพบริการที่ได้มาตรฐาน ที่สำคัญยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคนี้ให้มีคุณภาพและแข่งขันได้ในระดับสากล (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

ความหมายของนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การศึกษานวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญในยุคปัจจุบัน เนื่องจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับสุขภาพทั้งกายและใจมากขึ้น นอกจากนี้ การนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวยังช่วยยกระดับคุณภาพบริการ สร้างความแตกต่าง และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลก อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งเสริมธุรกิจสุขภาพในระดับท้องถิ่น และสร้างรายได้อย่างยั่งยืน การศึกษานวัตกรรมเหล่านี้ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ผ่านการส่งเสริมแนวคิดการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน ลดภาระของระบบสาธารณสุข และสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกของประเทศในฐานะจุดหมายปลายทางด้านสุขภาพระดับโลก

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้รับความสนใจจากนักวิจัยและนักวิชาการต่างประเทศหลายคน ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาบริการ และผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของนักท่องเที่ยว ดังนี้

Brown (2010) ศึกษาเรื่อง “Wellness Tourism: A Review of the Literature” ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพว่าเป็นการรวมกันของการท่องเที่ยวและการดูแลสุขภาพ ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านสุขภาพและการผ่อนคลาย

Smith and Puczkó (2014) ในหนังสือ “Health and Wellness Tourism” ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวกับบริการด้านสุขภาพ โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพ เช่น สปา การบำบัดทางเลือก และการฟื้นฟูร่างกาย

Leung (2015) ศึกษาเรื่อง “Innovative Wellness Tourism Products” ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สร้างสรรค์ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มองหาประสบการณ์ที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟู

Chen, Chua, & Deng (2018) ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้เสนอแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน

Pessot (2021) ในการศึกษาเรื่อง "Wellness Tourism and Its Impacts on Health and Wellness" ได้กล่าวถึง การสร้างนวัตกรรมในด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้อย่างสะดวก และมีผลกระทบเชิงบวกต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของนักท่องเที่ยว

เกศกุล สระกวี (2564) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าทางสุขภาพ ผ่านการท่องเที่ยว โดยเน้นการพัฒนานวัตกรรมด้านการบริการที่สร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว

แนวคิดเหล่านี้ช่วยเน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาและนวัตกรรมในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีคุณภาพสูงและตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มองหาการดูแลสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี

สรุปได้ว่า นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การนำความคิดสร้างสรรค์หรือการพัฒนาเทคโนโลยีและบริการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของนักท่องเที่ยว นวัตกรรมนี้อาจรวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบริการ หรือการออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ส่งเสริมสุขภาพทั้งทางกาย จิตใจ และอารมณ์

องค์ประกอบของนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

พุทธพร อักษรไพโรจน์และคณะ (2561) ได้อธิบายการประยุกต์ทฤษฎีแนวคิด นวัตกรรมบริการเพื่อพัฒนานวัตกรรมบริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตและนำเสนอรูปแบบนวัตกรรมบริการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดภูเก็ตด้วยโมเดล "PHUKET Service Innovation Model" ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมด้านกระบวนการและระบบการทำงาน (Process and work structure) 2) นวัตกรรมด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Development) 3) นวัตกรรมด้านเอกลักษณ์การบริการและการสร้างตราสินค้า (Unique services and Branding) 4) นวัตกรรมด้านการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge transferring) 5) นวัตกรรมด้านการสร้างความผูกพันและการสร้างเครือข่าย (Engagement and Networking) 6) นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Technology application)

ชูศักดิ์ อินทมนต์ (2562) ศึกษา "รูปแบบการจัดการธุรกิจนวัตกรรมโฮมสเตย์ในชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว" พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ 3) ชุมชนมีความรู้ในการทำโฮมสเตย์ 4) มีผู้นำชุมชนที่ดีและมีภาวะผู้นำสูง 5) ได้รับการสนับสนุนทั้งภาครัฐ เอกชนและสถานศึกษา 6) ดูแลนักท่องเที่ยวอย่างมีไมตรีจิต 7) จัดทำบัญชีที่มีมาตรฐาน โปร่งใส 8) การประชาสัมพันธ์ที่ดี 9) มุ่งเน้นการนำเสนอวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม 10) ปรับปรุงและพัฒนาอยู่เสมอ 11) ฝึกอบรมการบริหารและการบริการเสมอ

Fisher (2010) ได้กล่าวถึงการสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรเพื่อเกิดนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ 1) เศรษฐกิจ (Economic) คือ การเงินและความก้าวหน้าขององค์กร องค์กรจะต้องตอบคำถามว่าจะหาเงินด้วยวิธีใดและจะเติบโตอย่างไร เพื่อที่จะให้องค์กรอย่างอื่น มีเสถียรภาพทางการเงิน สามารถจ่ายเงินเดือนให้พนักงานได้และสามารถสร้างผลกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้นได้ ซึ่งหมายถึงความมั่นคงขององค์กร 2) สิ่งแวดล้อม (Environment) คือ องค์กรควรมีมาตรการเพื่อสิ่งแวดล้อมและเพื่อสังคมอย่างไร เช่น Wall Mart ห้างค้าปลีกยักษ์ใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งใส่ใจในเรื่อง การพัฒนาเพื่อความยั่งยืนเรื่อยมา ก็ได้มีการเรียกร้องให้ Vendor

ซึ่งมีจำนวนมากทั่วโลก มีแผนพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของตนเองด้วย และจะต้องได้รับการตรวจสอบภายในจากทาง Wall Mart อย่างสม่ำเสมอ 3) สังคม (Social) คือ องค์กรจะตระหนักถึงการดูแลพนักงานแล้ว ผลิตภัณฑ์ที่ออกไปสู่ท้องตลาด ก็จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย ยิ่งถ้าเป็นผลิตภัณฑ์ ที่มีอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง องค์กรต้องมีมาตรการป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วย

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2565) ได้เฟ้นหาสุดยอดรางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ประจำปี 2565 เพื่อคว้าโอกาสก้าวสู่เวทีระดับนานาชาติ เป็นแนวหน้ายืนหนึ่งโชว์ผลงานสู่สายตาชาวโลกรางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ประจำปี 2565 แบ่งการประกวดออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านเศรษฐกิจ
2. ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
3. ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการ
4. ด้านสื่อและการสื่อสาร
5. ด้านองค์กรนวัตกรรมดีเด่น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ได้ใช้มิติ 3 มิติ คือ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ดัชนีทั้งหมด 10 ตัว เป็นกรอบในการพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งหมด 38 ตัว ดังนี้

1) มิติเศรษฐกิจ มีดัชนี 3 ตัว คือ 1.1) ดัชนีการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 5 ตัว 1.2) ดัชนีการพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพ ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 4 ตัว 1.3) ดัชนีการกระจายความมั่นคง ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 2 ตัว 2) มิติสังคม มีดัชนี 4 ตัว คือ 2.1) ดัชนีการพัฒนาศักยภาพและการปรับตัวบนฐานความรู้ มีตัวชี้วัด 3 ตัว 2.2) ดัชนีการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความมั่นคงในการดำรงชีวิต มีตัวชี้วัด 5 ตัว 2.3) ดัชนีการพัฒนาชุมชนมีความเข้มแข็งภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม มีตัวชี้วัด เพียง 1 ตัว 2.4) ดัชนีความเสมอภาคและความมีส่วนร่วม มีตัวชี้วัด 4 ตัว 3) มิติสิ่งแวดล้อม มีดัชนี 3 ตัว คือ 3.1) ดัชนีการสงวนรักษา มีตัวชี้วัด 5 ตัว 3.2) ดัชนีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี มีตัวชี้วัด 6 ตัว 3.3) ดัชนีการมีส่วนร่วมและการกระจายการใช้ทรัพยากร มีตัวชี้วัด 3 ตัว

นวัตกรรมการท่องเที่ยวชุมชนมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนและส่งเสริมเศรษฐกิจในท้องถิ่น โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ และการสื่อสารเรื่องราวของท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์ ล้วนเป็นแนวทางที่ช่วยให้การท่องเที่ยวชุมชนสามารถเข้าข่ายรางวัลนวัตกรรมแห่งชาติในหลายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านสื่อและการสื่อสาร ตลอดจนด้านองค์กรนวัตกรรมดีเด่น ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและก้าวสู่เวทีระดับชาติและนานาชาติได้อย่างภาคภูมิใจ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และองค์ประกอบของนวัตกรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ ซึ่งมีองค์ปประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริการด้านสุขภาพ 2) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) นวัตกรรมและเทคโนโลยี 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน 5) การตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากค้นพบองค์ประกอบที่สำคัญ ผู้เขียนได้สรุปและนิยามไว้ดังนี้

1) การบริการด้านสุขภาพ

การดูแลและสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสู่ภาพของประชาชนซึ่งดำเนินการโดย บุคลากรของหน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชนรวมทั้งการมีส่วนรวมในการให้บริการของภาคประชาชน

บริการสุขภาพเป็นการบำรุงรักษาหรือพัฒนาสุขภาพโดยการป้องกัน วินิจฉัยและรักษาโรค ความเจ็บป่วย การบาดเจ็บและภาวะบกพร่องทางกายหรือจิตใจอย่างอื่นในมนุษย์ วิชาชีพสุขภาพ (ผู้ให้บริการหรือผู้ประกอบเวชกิจ) เป็นผู้ให้บริการสุขภาพในสาขาสุขภาพต่าง ๆ แพทย์และอาชีพเกี่ยวข้องเป็นส่วนหนึ่งของ วิชาชีพสุขภาพเหล่านี้ วิชาชีพทันตแพทย์ พยาบาลผดุงครรภ์ พยาบาล แพทย์ นักทัศนมาตร โสตสัมผัสวิทยา เภสัชวิทยา จิตวิทยาและวิชาชีพสุขภาพอื่นล้วนเป็นส่วนหนึ่งของบริการสุขภาพ บริการสุขภาพรวมงานที่ให้บริบาลปฐมภูมิ บริบาลทุติยภูมิและบริบาลตติยภูมิ ตลอดจนในสาธารณสุข (World Health Organization, 2010)

การเข้าถึงบริการสุขภาพอาจแตกต่างกันตามประเทศ ชุมชนและปัจเจกบุคคล ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากภาวะสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนนโยบายสุขภาพในที่นั้น ๆ ประเทศและเขตอำนาจมีนโยบายและแผนต่างกันในด้านเป้าหมายบริการสุขภาพส่วนบุคคลและยึดประชากรในสังคมของพวกตน ระบบบริการสุขภาพเป็นองค์การที่ตั้งขึ้นเพื่อบรรลุความต้องการสุขภาพของประชากรเป้าหมาย โครงแบบที่แน่ชัดของบริการสุขภาพแตกต่างกันในระดับชาติและต่ำกว่าชาติ ในบางประเทศและเขตอำนาจ การวางแผนบริการสุขภาพแบ่งระหว่างผู้เข้าร่วมตลาด ส่วนในบางประเทศและเขตอำนาจ การวางแผนเกิดขึ้นในส่วนกลางระหว่างรัฐบาลหรือองค์กรประสานงานอื่น ๆ ในทุกกรณี องค์การอนามัยโลก ระบุว่า ระบบบริการสุขภาพที่ทำงานได้ดีต้องการกลไกจัดหาเงินทนทาน กำลังแรงงานที่ได้รับการฝึกอย่างดีและได้รับค่าตอบแทนเพียงพอ สารสนเทศน่าเชื่อถือเพื่อใช้ตัดสินใจและออกนโยบาย และสถาบันสุขภาพและลอจิสติกส์ที่มีการบำรุงรักษาดีเพื่อส่งยาและเทคโนโลยีคุณภาพ (OECD. 2013)

สรุปได้ว่า บริการด้านสุขภาพ หมายถึง กระบวนการบำรุงรักษาและพัฒนาสุขภาพ โดยรวมถึงการป้องกัน วินิจฉัย และรักษาโรคหรือความผิดปกติทางกายและจิตใจ วิชาชีพสุขภาพ เช่น แพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ เภสัชกร และนักจิตวิทยา เป็นผู้ให้บริการในระบบสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมการดูแลระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิ

2) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวไปสู่จุดหมายปลายทาง ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้โดยแบ่งออกเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนที่เป็นธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวกระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่มีความจาเป็นอย่างยิ่งในอันที่จะทาให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความยั่งยืน ทรัพยากรท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะทั่วไป คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติได้แก่ สภาพภูมิอากาศ รวมทั้งอากาศและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา ทะเล ป่าไม้ฯลฯ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ เป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่ต้องสูญเสียต้นทุนในการผลิต แต่ทรัพยากรทั้งสองลักษณะต่างก็ต้องมีต้นทุนในการดูแลรักษาเหมือนกัน คุณภาพของทรัพยากร

การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจักต้องได้รับการดูแลรักษาในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การวางแผนการท่องเที่ยว รวมทั้งการวางมาตรฐานการดูแลรักษาทรัพยากรดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถส่งผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งเปราะบางได้

2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ ทรัพยากรการ ท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและสังคม และทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านบันเทิงและเพลิดเพลิน

นวัตกรรมการท่องเที่ยวด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และแนวปฏิบัติที่ยั่งยืน ตัวอย่างเช่น 1) การนำเทคโนโลยีสีเขียวมาใช้ เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ ระบบจัดการของเสียที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ลดผลกระทบต่อธรรมชาติและส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ 3) การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่ช่วยกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อลดความแออัดและผลกระทบต่อพื้นที่ธรรมชาติ 4) การใช้วัสดุและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในที่พัก ร้านอาหาร และกิจกรรมท่องเที่ยว

นวัตกรรมเหล่านี้ช่วยให้การท่องเที่ยวเติบโตควบคู่ไปกับการรักษาความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

3) นวัตกรรมและเทคโนโลยี

นวัตกรรมการท่องเที่ยวด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี หมายถึง การนำเทคโนโลยีและแนวคิดใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ ตัวอย่างของแนวทางนี้ ได้แก่ 1) การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และบิ๊กดาต้า เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและปรับแต่งประสบการณ์ให้เหมาะสม 2) เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) และความจริงเสริม (AR) สำหรับการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวแบบอินเทอร์แอคทีฟก่อนเดินทางจริง 3) การใช้ Internet of Things (IoT) เพื่อเชื่อมต่ออุปกรณ์และบริการต่าง ๆ ให้การเดินทางสะดวกสบายขึ้น เช่น สมาร์ทโฮเทล หรือระบบขนส่งอัจฉริยะ 4) การพัฒนาแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มดิจิทัล สำหรับการจองที่พัก การเดินทางและข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว 5) ระบบชำระเงินแบบดิจิทัล (Digital Payment) และ Blockchain เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและสะดวกในการทำธุรกรรมระหว่างการเดินทาง

นวัตกรรมและเทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้การท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านการจัดการการตลาด และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ตอบโจทย์การท่องเที่ยวสมัยใหม่ที่ต้องการความสะดวก ปลอดภัย และยั่งยืน (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564)

4) การมีส่วนร่วมของชุมชน

นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการและพัฒนากิจกรรม โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

องค์ประกอบสำคัญของนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ 1) การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น สมุนไพร การแพทย์แผนไทย หรือโยคะที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ 2) การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพโดยชุมชน เช่น ฟาร์มสุขภาพ สปาชุมชน หรือศูนย์สุขภาพเชิงนิเวศ 3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันให้ข้อมูลสุขภาพ การจองโปรแกรมดูแลสุขภาพจากชุมชน 4) การมีส่วน

ร่วมของคนในท้องถิ่น ผ่านการเป็นเจ้าบ้าน การให้บริการด้านสุขภาพ หรือการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพจากชุมชน เช่น อาหารออร์แกนิก ผลิตภัณฑ์สปา หรือเครื่องดื่มสมุนไพร

ประโยชน์ของนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ 1) ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านการท่องเที่ยว 2) รักษาและเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านสุขภาพของท้องถิ่น 3) สร้างประสบการณ์เชิงสุขภาพที่แท้จริงและยั่งยืนแก่ผู้มาเยือน 4) ช่วยกระจายรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชนบท

ตัวอย่างแนวทางปฏิบัติ 1) หมู่บ้านสมุนไพรเพื่อสุขภาพ ที่เปิดให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้และทดลองทำผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร 2) โปรแกรมท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่มีแพทย์แผนไทยหรือหมอพื้นบ้านเป็นผู้ให้คำแนะนำ 3) วิถีชีวิตเพื่อสุขภาพ เช่น อาหารคลีนพื้นบ้าน กิจกรรมเดินป่าบำบัด หรือโยคะริมทะเลสาบ

นวัตกรรมนี้ช่วยสร้างมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และทำให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ศศิพงศ์ บุญยงค์, 2558)

5) การตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยว

นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง การนำเทคโนโลยีและแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการโปรโมตและพัฒนาการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มมูลค่าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบสำคัญของนวัตกรรมด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1. การใช้ดิจิทัลมาร์เก็ตติ้ง (Digital Marketing) และแพลตฟอร์มออนไลน์ด้วยการใช้ Social Media เช่น Facebook, Instagram, TikTok เพื่อโปรโมตแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การทำโฆษณาผ่าน Google Ads, SEO และ Content Marketing เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การสร้างแอปพลิเคชันที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Big Data ในการวิเคราะห์ตลาด วิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อปรับแต่งแคมเปญการตลาดให้เหมาะสม ใช้ AI Chatbot ในการให้ข้อมูลและแนะนำแพ็กเกจท่องเที่ยวแบบเฉพาะบุคคล

3. การพัฒนาแพลตฟอร์มการจองและการชำระเงินแบบไร้สัมผัส (Cashless Payment & Booking Platform) ระบบจองออนไลน์สำหรับแพ็กเกจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น นวดแผนไทย ออนเซ็น หรือฟาร์มสุขภาพ การใช้ Blockchain และ Digital Wallet เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการทำธุรกรรม

4. การสร้างแบรนด์และการพัฒนาอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแต่ละพื้นที่การสร้างตราสินค้า (Branding) สำหรับเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น "Chiang Mai Wellness Hub" หรือ "Samui Holistic Retreat" การพัฒนาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น สมุนไพรพื้นเมือง อาหารสุขภาพ หรือกิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย

5. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผ่านอีเวนต์และความร่วมมือระหว่างประเทศ การจัดงาน Wellness Tourism Expo เพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายจากต่างประเทศ การทำแคมเปญร่วมกับโรงพยาบาล สปา หรือรีสอร์ทเพื่อสุขภาพระดับโลก

ประโยชน์ของนวัตกรรมด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 1) ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นที่รู้จักในวงกว้าง 2) ดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพและไลฟ์

สไตล์ที่ยั่งยืน 3) ช่วยให้ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ 4. เพิ่มรายได้ให้กับชุมชนและกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจ

นวัตกรรมเหล่านี้ช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มองหาประสบการณ์ที่มีคุณค่าและส่งเสริมสุขภาพไปพร้อมกัน (พิชญาภา ศิริรัตน์, 2565)

สรุป

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภาคตะวันออกของประเทศไทย เช่น ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด เป็นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาปรับใช้เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพและความยั่งยืนในพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก โดยมุ่งหวังให้พื้นที่เหล่านี้กลายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในระดับสากลได้ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไม่เพียงแต่มีประโยชน์ในการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว แต่ยังช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจและการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ อีกด้วย ประโยชน์ที่สำคัญจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่นี้ ได้แก่ การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นโดยการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูงและให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ ซึ่งช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนและเสริมสร้างการจ้างงานในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การใช้สมุนไพรท้องถิ่นและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ไม่รบกวนสิ่งแวดล้อม ช่วยให้ชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและมีแรงจูงใจในการรักษาสิ่งเหล่านี้ไว้เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อีกประโยชน์หนึ่งคือการสร้างประสบการณ์ที่ยั่งยืนให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยดูแลสุขภาพแต่ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนผ่านกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น การฝึกโยคะ การนวดแผนไทย หรือการทำสมาธิท่ามกลางธรรมชาติ ทั้งนี้ ยังมีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับสากล โดยการยกระดับมาตรฐานบริการและการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริมการบริการ ซึ่งจะทำให้พื้นที่นี้กลายเป็น “จุดหมายปลายทางเชิงสุขภาพ” ที่มีชื่อเสียง

ตัวอย่างนวัตกรรมในพื้นที่ชายฝั่งตะวันออกได้แก่ การจัดทริปสุขภาพที่รวมการดูแลฟิตเนสและการทานอาหารสุขภาพในรีสอร์ทริมชายหาด, การพัฒนาศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพที่มีโปรแกรมเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการรักษาสุขภาพ และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการจองบริการสุขภาพ รวมถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่างๆ การนำแนวคิดเหล่านี้มาปรับใช้จะช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่ชายฝั่งตะวันออกมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือการสร้างสมดุลระหว่างรายได้ ความสุขของชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่นี้เติบโตไปพร้อมกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

เกศกุล สระกวี. (2564). ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) ของโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีชุมชนในเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว. วารสารพัฒนศาสตร์. 4(2), 129-183.

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-. 2560. เรียกใช้เมื่อ 7 มกราคม 2563 จาก http://mots.go.th/.

ชูศักดิ์ อินทมนต์. (2562). รูปแบบและกระบวนการในการบริหารจัดการนวัตกรรมโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธานินทร์ อินทรวิเศษและคณะ. (2562). เทคโนโลยีและนวัตกรรมกับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล. Veridian E-Journal, Silpakorn University. 12 (6), 478-494.

พิชญาภา ศิริรัตน์. (2565). นวัตกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของปประเทศไทย ความท้าทายใหม่ของเวทีโลก. เรียกใช้เมื่อ 17 กุมภาพนธ์ 2568 จาก https://social.nia.or.th/2023/article0038/?utm_source=chatgpt.com.

ศศิพงษ์ บุญยงค์. (2558). MEDICAL TOURISM: เที่ยวเทรนด์ใหม่ เที่ยวเชิงสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2565. จาก http://horizon.sti.or.th/node/5.

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2565). อนาคตของการเดินทาง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). Innovation Catalog Travel Tech. เรียกใช้เมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://regional.nia.or.th/th/content/ category/detail /id/6/iid/58.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ. (2553). นวัตกรรม: ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Brown, G. (2010). A Study of Constructivists' Learning Characteristics in Learning. Communities. Dissertation Abstracts International. 110(58), 114.

Chen, X., Chua, A. Y., & Deng, S. (2018). Comparing the web and mobile platforms of a social Q&A service from the user's perspective. Aslib Journal of Information Management. 70(2), 176-191.

Fisher, C. D. (2010). Happiness at work. International. Journal of Management Reviews, Oxford. 12(4), 384.

OECD. (2013). OECD.Stat Extracts, Health, Health Status, Life expectancy, Total population at birth. OECD's Library. Retrieved from https://stats.oecd.org/.

Leung, X. Y. & Baloglu, S. (2015). Hotel Facebook marketing: An integrated model. Worldwide Hospitality and Tourism Themes. 7(3), 266-282.

Pessot, E. (2021). Natural resources in health tourism: a systematic literature review. Sustainability (Switzerland). 13(2661), 1–17.

Smith, M., & Puczkó, L. (2014). Health, tourism and hospitality: Spas, wellness and medical travel (2nd ed.). Routledge.

World Health Organization. (2010). Birth defects. Secretariat Report. 10(63), 1-6.